

# Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i> .....	5
Statuia comandorului.....	7
Cercul de aramă .....	41
Surâsul Jocondei.....	69
Cercurile lui Arhimede .....	161

Varujan  
VOSGANIAN

*Fiction-Ltd*

Statuia comandorului

nuvele

Ediția a II-a

POLIROM  
2018

Bârligea se porni mai târziu, abătut, cu căciula îndesată până la sprâncene, fără să privească la cei pe care-i auzea dându-i binețe. În centru se și adunase destulă lume. Pâlcuri-pâlcuri, oamenii vorbeau cu voce tare, ca să le mai treacă de frig. Se uitau când și când spre capătul uliței, apoi se întorceau la vorbele lor de clacă. În pragul cârciumii, Satală ședea cu brațele încrucișate, aștinând pragul oricui ar fi vrut să intre și arătând orarul lipit pe ușă. Bărbații, care îi știau ter-tipul, scoteau din buzunar câte o sticlută pe care și-o întindeau unul altuia. Beau și femeile, împingându-și nodul basmalei mai sub bărbie, ca să poată prinde cu buzele gura sticlei. Unii spuneau ce mai auziseră și ei de la alții, care, la rândul lor, povesteau ceea ce ar fi putut jura că au văzut cu ochii lor. Bătătorind pământul de frig, în așteptare, oamenii puteau crede orice. Când ușa magazinului se întredeschidea, cei mai nerăbdători se buluceau, strecurând câte o privire hoțescă peste rafturile goale. Ușa primăriei rămăsese închisă. Îngerii picoteau, strângându-se între aripi.

Goglează îi făcu semn și Bârligea veni încet spre el. Carabă îi întinse sticluta; o refuză, apoi făcu semn din cap, spre magazin.

— Ce se aude cu pâinea?

— Tre' să vină, spuse Pandelie. E plecată mașina de vreo juma' de oră.

— Fugi repede la Bartolomeu să te scrie, interveni Goglează.

— Unde să mă scrie?

— Du-te acolo și-o să vezi...

Bârligea se înălță pe vârfuri și-l zări pe Bartolomeu într-un pâlț de oameni.

— N-am chef să mă văd cu Bartolomeu.

— Mergi, omule, stărui Goglează, că altfel rămâi fără pâine.

— Adică cum să rămân fără pâine?

— Mergi, că-ți spune el...

Bârligea pregetă puțin, apoi își făcu drum printre săteni până în dreptul lui Bartolomeu. Acesta îl salută, zâmbind viclean.

— Cam târziu, tovarășe, spuse. Stai să vedem la ce număr am ajuns.

Scoase o foaie din buzunar și socoti.

— O sută paispe

— Ce o sută paispe?

Fără să-i răspundă, Bartolomeu scrisese ceva pe foaie. Apoi scoase din buzunar o bucată de cretă.

— Întoarce-te, zise, să-ți trec numărul.

Bârligea privea nedumerit. Ceilalți se dădură puțin înapoi, lăsându-l mai în față.

— Întoarce-te și nu comenta, continuă Bartolomeu. Dacă vrei pâine. Dacă nu, spune-mi, ca să nu mai încurc degeaba numărătoarea cu tine.

Abia atunci Bârligea văzu pe sumanele celorlalți numerele scrise cu creta. Și se dumiri.

— Adică vrei să mă însemni pe spate?

— Precum vezi. Ca să știm o socoteală. Care în urma cui a venit.

— Păi, eu sunt în urma lu' Pandelie, că l-am și văzut pe uliță înaintea mea.

— Nu, tovarășe! Dumneata ești în urma lu' o sută treișpe. Eu vreau ordine!

— Păi, ce sunt io? nu se lăsă Bârligea. Oaie?

— Ordin de la primărie, replică Bartolomeu. Vine pâine puțină. N-o să ajungă la toată lumea. Și-așa ai

venit prea târziu și poate că n-ai să mai apuci. Măcar șezi blând în rând cu toată lumea.

— Asta s-o crezi mata, cumetre, că rabd io să mă însemni pe spate ca pe oi, făcu Bârligea stânga împrejur.

Ceilalți îl priveau în tăcere.

— Ce te uiți așa, vericule? se răsti Bârligea spre Goglează. Ia întoarce-te, să te vedem!

Goglează se întoarse cuminte. Pe suman avea desenat un cincizeci, cu cifre mari, rotunde.

— Te-ai ajuns, bodogăni Bârligea. Io mai bine mă lipsesc.

Aruncă o privire vrăjmașă spre Bartolomeu, apoi, săltându-și umerii sub suman, dădu s-o apuce spre casă.

— Așa, spuse iar. Io mai bine mă lipsesc.

Dar nu plecă.

— Nu faci bine, îl sfătui Goglează.

— Ce-ar zice copiii mei să mă vadă bălțat pe spate?

— Da' așa, că te duci acasă fără pâine, ce-or să zică?

Bârligea nu mai știu ce să răspundă. Își aprinse o țigară, dar o făcu mânios și neîndemânatic și țigara îi scăpă printre degete. Se aplecă s-o ridice, suflă în ea și trase un fum.

— Să poftească să nu-mi dea, să vezi atunci...

— Păi, după câte socotesc eu, n-o să-ți dea. O să-i țină oamenii partea. Dacă faci altfel decât ei...

— Și asta-i politică?

— Unde e pâine, e și politică...

— Așa? Și cam ce politică e, mă rog?

— E și asta un fel de politică...

Bârligea aruncă chiștocul. Se răsti la Carabă, care îi întinse sticla. Trase o dușcă și scuipă într-o parte. Își înfundă mâinile în buzunare și se îndreptă hotărât spre Bartolomeu. Se proțâpi la un pas de el, privindu-l îndărătnic. Bartolomeu se dădu înapoi, fără să priceapă. Și tot fără o vorbă, Bârligea se întoarse cu spatele, așteptând cu fălcile încleștate. Mâna lui Bartolomeu îi scrise iute numărul pe suman. Fără să se mai întoarcă, Bârligea veni la locul lui și se rezemă cu spatele de perete.

Mușcă din coltuc și mestecă încet, cu gândurile aiurea. Peste capul lui se lăteau fumul țigărilor și tot felul de vorbe pe care nu le auzea. Simți pâinea dintr-odată dulce, o înghiți cu părere de rău și dădu să mai muște o dată. Se uită la pâinea puțină și se răzgândi. O împinse spre mijlocul mesei.

— Și-așa e mică, spuse, fără să-l fi întrebat cineva de ce o îndepărtează ca și cum ar apăra-o.

— Altfel n-ar fi ajuns la toată lumea, zise și Goglează, mușcând din bucata lui cu dumicați mari. Dacă s-ar fi dat câte o pâine întreagă, se termina pe la optzeci. Cum ar fi fost p-ormă să fi stat lumea la coadă și să n-apuce? Așa, măcar, până când o veni iarăși ziua de pâine, nu-i uităm gustul.

— Păi, ce-i pâinea, cozonac, ca s-o guști? interveni Carabă, care-și pusese porția în tașcă.

— Că și are față de cozonac, bombăni Bârligea. Nu vezi ce neagră și grunjoasă e?...

— Nu mânia pe Dumnezeu, spuse Pandelie. Mulțumește-te și cu asta.

— Mă mulțumesc. Stau și tac, nu vezi? Adicătelea mă mulțumesc...

Goglează mîncase aproape jumătate din pâinea lui. După fiecare înghițitură, trăgea câte o dușcă, să-i alunece pe gâtlej. Bârligea își aprinse o țigară și-și umflă fălcile cu fum, amețind cu gândul la pâine.

— Tu ce-aveai de-i lăsaî pe alții înainte? se întoarse Goglează spre Carabă. Toți se îmbulzeau să-și apuce partea și tu te înfipseși țanțoș în ușă.

— L-o fi pus Bartolomeu cu ordinea, își dădu cu părerea Bârligea.

— Aș! Nu lasă ăla ordinea din mână.

Carabă își umplu un pahar, nu bău, dădu numai ocol, bucurându-se de înțepăturile alcoolului în nări.

— Păi, voi n-ați văzut ce număr aveam io? întrebă.

Ridică un deget, rotindu-se prin fața ochilor celorlalți.

— Număru' unu! Al mai prima!

— Și ce-i cu asta?

— Păi, nu era păcat să iau și să plec? Lasă, mai bine așa, să vadă toată lumea.

— Mare scofală, spuse Bârligea. Și cu atâta lucru vrei tu să te fudulești?

— Număru' unu! repetă Carabă, ridicând paharul. Toți mă pizmuiau. Întreba câte unu' care-i primul. Și altu' zicea, iote colo și arăta spre mine. Și io, în ușă.

Goglează îl privi neîncrezător. Bârligea pufni cu dispreț.

— Bine zice vorba aia de câte unu' care a văzut lupu'! Ca mâine ajungi funcționar la primărie. Dacă te mai fudulești mult...

— Ți-o fi necaz, i-o întoarse Carabă.

— Nu mi-e necaz de tine. Am io altele mai mari...

Și spuse vorbele astea cu ochii pe fereastră. Afară începuse să ningă cu fulgi mari, care mai înmuiuau frigul sticlos. Nu era semn să se îndrepte vremea. Abia apuca să se lumineze puțin de amiază, că cerul se strângea la loc. Și ninsoarea asta nu e de bine; e înghețată și subțire.

— Dă și mie un colț de pâine, spuse Bârligea spre Goglează.

— Ia, că de-aia am pus-o în mijlocu' mesei.

Bârligea mestecă iarăși până când își îndulci duminicatul. Mai luă o bucată, o umflă cu câteva picături de țuică și și-o îndesă în gură, până s-o înghită pe cealaltă.

— N-ai fost azi la șantier, spuse, după ce se opinti să înghită.

— Ba am fost, spuse Goglează. Da' nu era de lucru. S-a terminat benzina, nu mai e strop. N-au cu ce să pornească stivuatorul și drujbele. Pe săptămâna viitoare, dac-aduce.

— Și până atuncea ce faceți?

— Nimic. Concediu fără plată.

— Asta ce mai e?

— Ce-ai auzit.

— V-am spus io că treaba cu șantierul nu-i serioasă. Tot pământul e mai cumsecade.

Se ridică.

— Mă duc să văd de gospodărie.

Până nu s-o întuneca de tot. Deja începuse să se verse un fel de cerneală a nopții rămasă nescrisă, peste care zăpada se așternea, făcând ca totul să lucească precum o sticlă cenușie.

— Și să duc pâinea la copii.